



Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Government

Broj: 02-04-15900-47/22
Sarajevo, 14.04.2022. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav (2) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 36/14 - Novi prečišćeni tekst i 37/14 - Ispravka), a u vezi sa tačkom 3. Zaključka Vlade Kantona Sarajevo broj: 02-04-79-3/22 od 06.01.2022. godine, Vlada Kantona Sarajevo, na 74. sjednici održanoj **14.04.2022.** godine, donijela je

O D L U K U **o usvajanju Posebnog programa Vlade Kantona Sarajevo** **za unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo**

I

Usvaja se Posebni program Vlade Kantona Sarajevo za unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo, koji je sastavni dio ove odluke.

II

Zadužuju se resorna Ministarstva da poduzmu mjere iz svoje nadležnosti u skladu sa usvojenim Posebnim programom Vlade Kantona Sarajevo za unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo.

III

Zadužuju se Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo da poduzmu mjere i radnje za uspostavljanje sistema rane intervencije u radu sa djecom s teškoćama i njihovim porodicama.

IV

Zadužuje se Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo da u saradnji sa nadležnim ministarstvima iz Posebnog programa Vlade Kantona Sarajevo osigura sredstva potrebna za provedbu Posebnog programa Vlade Kantona Sarajevo za unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo.

V

Program iz tačke I ove odluke objavit će se na web stranici Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo.

VI

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

PO OVLAŠTENJU PREMIJERA

ministar Samir Avdić

Dostaviti:

- Predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo,



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

2. Zamjenici predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (3x),
3. Premijer Kantona Sarajevo,
4. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo,
5. Ministarstva Kantona Sarajevo (11x),
6. Za objavu u „Službenim novinama Kantona Sarajevo“,
7. Evidencija,
8. A r h i v a.



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

2/2



Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Government

Broj: 02-04-15900-47.1/22
Sarajevo, 14.04.2022. godine

POSEBNI PROGRAM VLADE KANTONA SARAJEVO ZA UNAPREĐENJE INKLUZIJE U KANTONU SARAJEVO

Radna grupa za izradu Posebnog programa Vlade Kantona Sarajevo za interresorno unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo i realizaciju, praćenje provedbe aktivnosti

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje je predlagač Posebnog Programa Vlade Kantona Sarajevo za unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo. Aktivnosti i obaveze se postavljaju pred više resornih ministarstava, kako bismo na najbolji način pristupili pružanju sveobuhvatne podrške djeci s teškoćama i njihovim porodicama. U Posebnom programu Vlade Kantona Sarajevo sadržane su aktivnosti koje treba realizirati Ministarstvo za odgoj i obrazovanje ali i aktivnosti koje trebaju poduzeti i druga resorna ministarstva čiji su imenovani predstavnici interresorne radne grupe za unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo pripremili navedeni Program.

Cilj aktivnosti izrade Posebnog Programa Vlade Kantona Sarajevo je zaštita i osiguranje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava djece/osoba sa invaliditetom i unapređenje poštovanja zagarantovanih ljudskih prava. Djeca/osobe sa invaliditetom moraju ravnopravno sudjelovati sa svim ostalim članovima društva. Vlasti na svim nivoima su dužne osigurati puno ostvarivanje ljudskih prava i sloboda osoba s invaliditetom. Svaka osoba je jednaka pred zakonom, svi imaju jednak pravo bez ikakve diskriminacije.

Konvencija o pravima djeteta i Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom naglašavaju obavezu država za pružanje garancija za ostvarivanje dječijih prava te ističu značaj holističke podrške razvoju potencijala svakog djeteta i razumijevanje dječijih potreba. Zajednički i multisektorski rad profesionalaca u zajednici je put za uspostavljanje adekvatnog sistema podrške djeci s teškoćama i njihovim porodicama. Također, kao društvo imamo obavezu pomoći osobama sa invaliditetom da imaju jednak pristup obrazovanju od predškolskog do univerzitetskog, pristup zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, da osobe sa invaliditetom imaju jednake šanse pri zapošljavanju, učestvuju u kulturnim i sportskim manifestacijama, kao i da se otklone arhitektonske i informacijsko-komunikacijske barijere.

Očekivani ishodi:

- Unapređena multisektorska saradnja i senzibilizirana društvena zajednica za potrebe djece/osoba s teškoćama
- Uspostavljen sistemski pristup u pružanju usluga na nivou zajednice, međusektorska povezanost
- Stvaranje kvalitetnih uvjeta za unapređenje inkluzije i inkluzivnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo



Razlozi za poduzimanje zajedničkih akcija (interresorna saradnja) u cilju ostvarenje dobrobiti djece/osoba sa invaliditetom

- Nepostojanje jedinstvenog registra djece sa teškoćama u razvoju i drugim smetnjama;
- Nepostojanje adekvatnog interresornog sistema rane intervencije;
- Nedovoljno razvijeni kapaciteti za pružanje podrške djeci s teškoćama predškolske dobi;
- Nepovezan "put" djeteta s teškoćama od rođenja do odrasle dobi;
- Neprilagođeni programi rada specifičnim potrebama djece;
- Zanemarljiva interresorna saradnja različitih institucija sistema;
- Odsustvo praćenja novih edukacijsko- rehabilitacijskih programa;
- Nedovoljna pripremljenost stručnog kadra koji se angažuje u redovnim školama;
- Ne postojanje obezbijeđenog sistema dostupnosti rehabilitacijskih programa za djecu s teškoćama u razvoju u redovnim školama
- Nerazvijena mreža programa i aktivnosti za mlade osobe sa teškoćama koje bi nakon završetka osnovnog odnosno srednjeg obrazovanja morali imati mogućnost uključenja u programe pripreme za stanovanje u lokalnoj zajednici uz podršku, a uporedno sa zapošljavanjem i kompletnom socijalnom uključenošću u društvo.

Kako bi se na pravi način pružila adekvatna podrška djeci s teškoćama i njihovim roditeljima nužno je na vrijeme identifikovati određeno razvojno odstupanje i odmah po saznanju pružiti stručnu podršku djetetu s teškoćama i njegovoj porodici. Obaveza svih nivoa vlasti je uspostava sistema u kojem će se poštovati sva zagarantovana prava Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom. Između ostalog, u navedenoj Konvenciji se na više mjesta ističe uspostavljanje sistema rane identifikacije i intervencije i osiguranje usluga namijenjenih svodenju na najmanju mjeru razvoj daljnog invaliditeta. Stoga je jedan od prvih zadataka koji se postavlja pred Kanton Sarajevo uspostava sistema rane identifikacije i intervencije u radu sa djecom s teškoćama i njihovim porodicama.

Cilj uspostave sistema rane intervencije je stvaranje djelotvornog, sveobuhvatnog, učinkovitog, pravednog, odgovornog i kontinuiranog sistema podrške djeci s teškoćama i porodicama. Sistemom rane intervencije povećavamo šanse za bolji razvojni ishod, koji dugoročno doprinosi kvaliteti života, dobrobiti djeteta, porodice ali i boljem funkcionisanju cijelokupnog društva.

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje inicira aktivnosti izrade Posebnog programa Vlade Kantona Sarajevo za unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo uvažavajući činjenicu da se u praksi dešava da sistem rane intervencije i podrške djeci s teškoćama i njihovim porodicama nerijetko izostane, te se o djeci sa teškoćama sistem počine brinuti u period polaska u školu, ili čak kada učenik iz razredne nastave pređe u predmetnu nastavu. Stoga je nužno sistemski, u što ranijem period poduzeti niz mera i akcija u cilju osiguranja podrške djeci s teškoćama i njihovim porodicama. Rana intervencija je multisektorski, holistički pristup, strategija ranog otkrivanja, dijagnosticiranja i rane intervencije za djecu kod koje postoji rizik za razvojno odstupanje, sistem rane intervencije usmjeren je na dijete s teškoćama i njegovu porodicu.

Kada roditelji dobiju informaciju da njihovo dijete ima određeno razvojno odstupanje od očekivanog, postaju zabrinuti i zbumjeni, u takvom stanju izloženosti stresnom događaju, nevjericu, nerijetko i sa osjećajem bespomoćnosti, roditelji ulaze u labirint različitih pristupa intervenciji, sa osjećajem da sami moraju pomoći djetetu, bez podrške sistema.

Roditelji često nemaju adekvatnu sistemsку podršku, savjetovanje i upute, u intenzivno stresnoj situaciji roditeljima je teško pružiti adekvatnu brigu i podršku djetetu, koja je u trenutku kada se otkrije određeno odstupanje od očekivanog razvoja vrlo važna za pravilan rast i razvoj djeteta. U trenutku saznanja ili postojanja sumnje da dijete ima određenu teškoću cijelokupan život i dinamička organizacija porodice se mijenja i zahtijeva izmjenu dinamike, promjenu ustaljenih navika i načina



života svih članova porodice. Dakle, porodica treba prilagodbu na novonastalu situaciju, a sistem rane podrške treba ohrabriti roditelje i pružiti stručnu i najvažnije pravovremenu podršku djetetu i članovima porodice. Upravo u trenutku kada roditelj dolazi do informacije da njegovo dijete ima određenu teškoću je ključno u započinjanju procesa osnaživanja roditelja kako bi koristili proaktivne strategije suočavanja sa stresom i postupili u najboljem interesu svog djeteta.

Kako bismo osigurali kvalitetnu i sveobuhvatnu podršku djetetu sa teškoćama i njihovim porodicama programi rane intervencije moraju biti zasnovani na multisektorskom pristupu svih relevantnih resora, a ključna je saradnja i povezanost sektora zdravstva, socijalne zaštite i sektora obrazovanja.

Odgojno-obrazovne ustanove, nakon porodica su vrlo važna mjesta socijalizacije obrazovni sektor treba biti ključan u koordinaciji usluga i karika u povezivanju ostalih resora u zajednici.

USPOSTAVOM CJELOVITOГ PRISTUPA RANOГ OTKRIVANJA ODREДENE RAZVOJNE TEШKOĆE I PRUŽANJA CJELOVITE PODRŠKE DJETETU I PORODICI. DRUŠTVO IMA OBAVEZU DA BRINE O SVAKOM ČLANU, TE SU NADLEŽNE VLASTI DUŽNE DONOSITI ODLUKE U NAJBOLJEM INTERESU DJETETA. SVI ZAJEDNO MORAMO GRADITI DRUŠTVO JEDNAKIH ŠANSI.

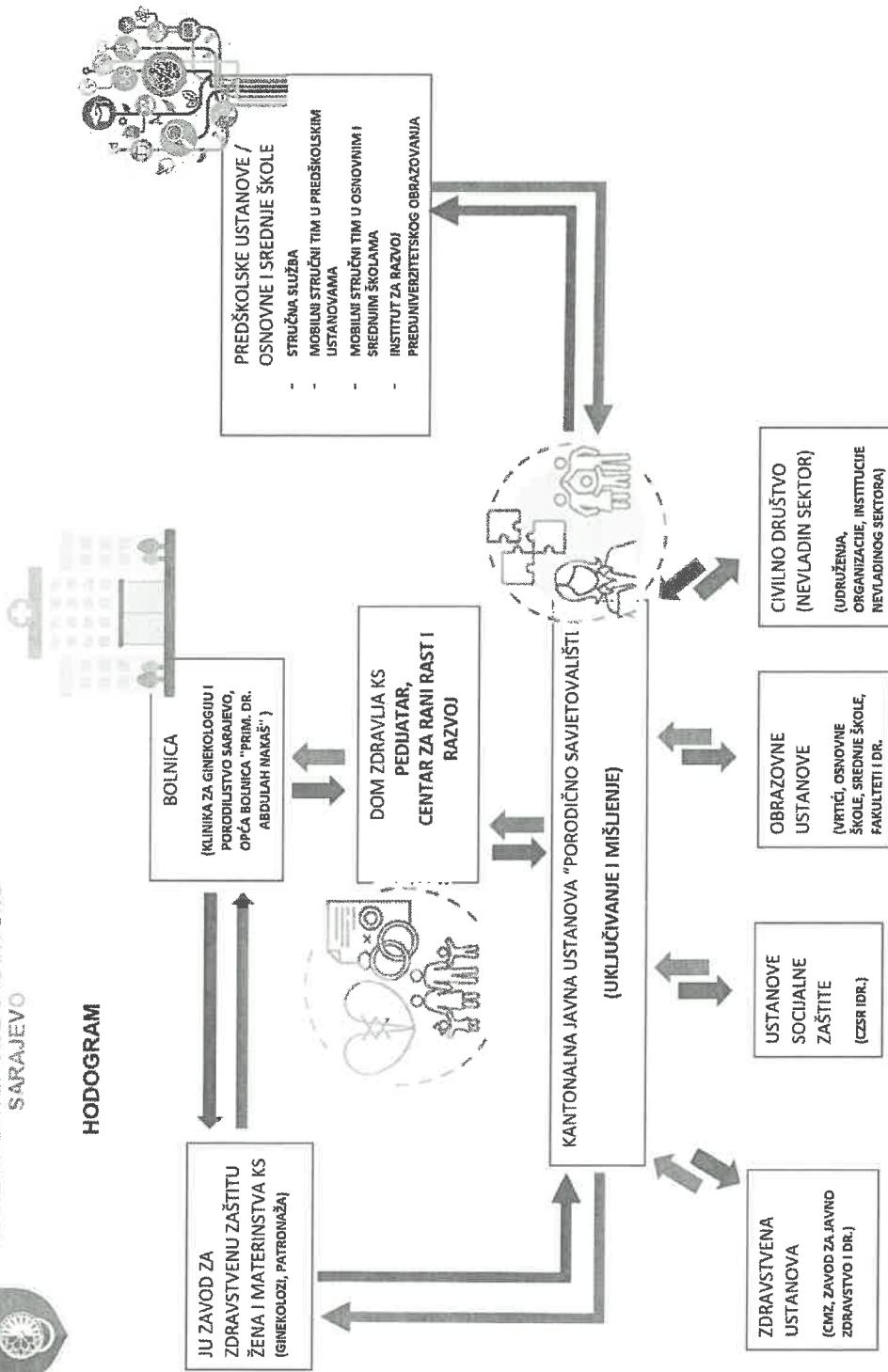
Svjesni činjenice da se sistemski, holistički pristup podrške djeci s teškoćama i njihovim porodicama ne može riješiti brzo, malim koracima, inicijativama i zalaganjem možemo početi graditi sistem podrške za dijete i porodicu uz neizostavno poboljšanje koordinacije između sistema zdravstva, obrazovanja i socijalne zaštite.





USPOSTAVA SISTEMA
RANE INTERVENCIJE U KANTONU
SARAJEVO

HODOGRAM



4/20

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

Posebni program Vlade Kantona Sarajevo za unapređenje inkvizije u Kantonu Sarajevo, sa planom aktivnosti

Naziv aktivnosti	Kratki opis navedene aktivnosti	Nositac aktivnosti - institucija	Vremenski okvir	Indikator realiziranih aktivnosti	Napomena	Finansijski okvir
1. Uspostaviti Centre za rani rast i razvoj pri Disparzenu za rad sa djecom predškolskog uzrasta, a u kojem će se definisati rad pedijatra, pedijatrijske sestre, logopeda, psihologa, defektologa, uz povremenu uslugu fizijatra fizioterapeuta i specijaliste pedodonta uzrast od 0 do 6 godine života.	Na Skupštini i Vladi KS za 2021. godinu u sklopu Programa rada zdravstvenih Ustanova za 2021. godinu usvojen je prijedlog Programa rada JUDZKS. U sklopu prijedloga programa rada Ustanove dostavljen je prijedlog za Uspostavljanje Centra za rani rast i razvoj u kojem bi trebao biti definisan Put roditelja i pacijenta od planirane trudnoće i rođenja djeteta sve do 6 godine života te voditi u timu, u sastavu: ginekolog, pedijatar, pedijatrijska sestra, logoped psiholog, defektologa, uz povremenu uslugu fizijatra, fizioterapeuta i specijaliste pedodonta. Podrška treba obuhvatiti život djeteta od rođenja sve do polaska u školu.	JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo Ministarstvo zdravstva KS	U toku 2022. godine uspostaviti za početak dva Centra u KS. U naredne tri godine (2023-2026) Centar za rani rast i razvoj formirati pri svakom domu zdravlja Kantona Sarajevo	Uspostavljena dva centra za rani rast i razvoj u 2022. godini.		U konsultacijama sa direktorom JUDZKS pripremiti finansijski plan potreba za uspostavu dva centra za rani rast i razvoju u 2022. godini, te na temelju iskazanih potreba izraditi promijenjeni finansijski plan JUDZKS za 2022. godinu.



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
 Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
 Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vлада@vlada.ks.gov.ba

2.	Pojačati deficitarne specijalizacije i subspecijalizacije u sklopu datog projekta stavliti akcenat na specijalizacije iz pedijatre subspecijalizacije iz dječje neuropsihiatririje i dječje neuropedijatririje.	U posljednje tri, četiri godine samo je jedan prijavljen kandidat za subspecijalizaciju dječji neuropedijatar KCUS Sarajevo, što znači da je potrebno pojačati subspecijalizacija iz dijela neuropedijatririje i neurospihijatririje.	Ministarstvo zdravstva	U toku 2021 godine započet je prijedlog za realizaciju subspecijalizacije iz neuropedijatririje nastavlja, te se dalje u 2022. godini realizacija datih prijedloga za specijalizaciju i subspecijalizaciju u Kantoru Sarajevo.	Realizirane subspecijalizacije
3.	Nastaviti kontinuirano vodenje Evidencije o dječi sa teškoćama u smislu izrade izvještaja koji se godišnje pravi i prikazuje u studiji Javnog zdravstva.	Svake godine u sklopu Programa rada Ministarstva zdravstva KS se dostavlja godišnji Izvještaj o jednogodišnjoj studiji zdravstva u Kantoru Sarajevo od strane JU Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo u kojem se nalazi stavka mentalno zdravja i statistika obojje populacije.	JU Zavod za javno zdravstvo KS Ministarstvo zdravstva KS	2022. godina	
4.	Provoditi edukacije medicinskog i nemedicinskog kadra u javnim i privatnim predškolskim ustanovama.	Edukacija obuhvata oblast rane detekcije, procjene i intervencije prema djeci sa teškoćama u razvoju. U sklopu edukacije obezbjediti potreban instrumentarij za kvalitetnu procjenu.	Federalno Ministarstvo zdravstva Nosilac aktivnosti: JU Dom zdravja KS	2022.-2026. godina	Realizirane planirane edukacije



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

		Ministarstvo zdravstva Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Ministarstvo za rad socijalnu politiku raseljena lica i izbjeglice				
5.	Uspostaviti sistem rane intervencije	<p>Uvođenje usluge rane intervencije u djelatnost KJU „Porodično savjetovalište“ koja je usmjerenata ka podršci i osnaživanju porodica djece sa invaliditetom. U cilju uspostave usluge rane intervencije potrebno je izvršiti:</p> <ol style="list-style-type: none"> Izmjene i dopune Pravilnika u smislu reorganizacije postojećeg Odjeljenja za Razvojno istraživačke poslove i socijalne inovacije, pri čemu Odjeljenje mijenja svoj naziv u Odjeljenje za „Primarnu prevenciju i ranu intervenciju“ i reorganizira svoj rad u dva tima: Tim 1 koji bi nosio naziv „Tim za primarnu prevenciju“ i Tim 2 „Tim za ranu intervenciju i rad s porodicom“; Kadrovsko pojačanje putem upošljavanja pet novih stručnjaka neophodnih za realizaciju poslova pružanja usluge rane intervencije 	<p>Uvođenje usluge rane intervencije u djelatnost KJU „Porodično savjetovalište“ koja je usmjerenata ka podršci i osnaživanju porodica djece sa invaliditetom. U cilju uspostave usluge rane intervencije potrebno je izvršiti:</p> <ol style="list-style-type: none"> Izmjene i dopune Pravilnika u smislu reorganizacije postojećeg Odjeljenja za Razvojno istraživačke poslove i socijalne inovacije, pri čemu Odjeljenje mijenja svoj naziv u Odjeljenje za „Primarnu prevenciju i ranu intervenciju“ i reorganizira svoj rad u dva tima: Tim 1 koji bi nosio naziv „Tim za primarnu prevenciju“ i Tim 2 „Tim za ranu intervenciju i rad s porodicom“; Kadrovsko pojačanje putem upošljavanja pet novih stručnjaka neophodnih za realizaciju poslova pružanja usluge rane intervencije 	<p>U roku od 6 mjeseci.</p> <p>Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS KJU „Porodično savjetovalište“</p>	<p>Izmijenjeni Zakonski akti – uvedena usluga rane intervencije; Izvršene izmjene Pravilnika, formiran tim za ranu intervenciju i rad sa porodicom; Uposleno pet novih stručnjaka;</p> <p>Uvedena evidencija o korisnicima usluga;</p> <p>Izradena sistemska baza korisnika usluga;</p> <p>Javnost informisana o uvodenju i postojanju sistemske podrške porodicama, izrađen promo materijal i šira društvena javnost</p>	<p>Kadrovsko pojačanje, zapošljavanje pet novih stručnjaka u Porodično savjetovalište rok 2022/2023. godina</p> <p>199.810,00 KM</p>



			upoznata sa uslugom rane intervencije.
	<p>pedagog, psiholog, socijalni radnik, terapeut, defektolog...)</p> <p>3. Uvođenje evidencije o korisnicima usluga rane intervencije (matična knjiga korisnika, karton korisnika);</p> <p>4. Izrada baze podataka odnosno aplikacije tj. Interne i sistemske baze korisnika usluga rane intervencije;</p> <p>5. Promocija i informisanje javnosti o uvođenju i postojanju sistema podrške porodicama djece sa invaliditetom odnosno usluge rane intervencije kao dijela Sistema socijalne zaštite (medijska kampanja audio i video materijali, izrada promotivnih materijala, infografike, okrugli stolovi s ciljem multisektorske saradnje i razmijene iskustava itd...)</p>		
6.	<p>Unaprijeđenje usluge posredovanja i zapošljavanja Službe za zapošljavanje KS za osobe s invaliditetom</p> <p>Ojačati kompetencije Klubova za traženje posla za rad sa mladima s invaliditetom Izvršiti analizu uskladenosti zakonodavstva i drugih pravnih propisa i uredbi u oblasti zapošljavanja sa UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom.</p> <p>Osigurati informacijsko-komunikacijsku pristupačnost Službe za zapošljavanje Analiza trenutnog stanja osoba s invaliditetom koji se nalaze na</p>	<p>Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljenu lici i izbjeglice Kantona Sarajevo</p> <p>Služba za zapošljavanje KS - Klubovi za traženje posla</p>	<p>Izvršena obuka uposlenika Službe za zapošljavanje i Klubova za traženje posla iz oblasti ljudskih prava osoba s invaliditetom Otklonjene odredbe u propisima Službe Završena analiza i utvrđen broj osoba s invaliditetom koje traže posao</p>



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
 Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
 Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: [vlада@vlada.ks.gov.ba](mailto:vлада@vlada.ks.gov.ba)

	evidenciji Službe za zaposljavanje Uvrstiti osobe s invaliditetom koji su aktivni tražioci posla kao ciljnu grupu Službe za zaposljavanje Razviti i primjeniti (pilotirati) programe karijerne orientacije i zaposljavanja osoba s invaliditetom			
7.	Izmjene i dopune pedagoških standarda i normativi za predškolski odgoj i obrazovanje, osnovne i srednje škole u dijelu koji se odnosi na asistente u odjeljenju/grupi i članove Mobilnog stručnog tima Kantona Sarajevo.	Preciznije propisati stručni kadar koji može biti angažovan na poziciji asistenta u odjeljenju/grupi. Takoder, integrirati opis poslova i zadataka asistenta u odjeljenju u toku 40 časovne radne sedmice. Propisati profil stručnog kadra, opis poslova i zadatke (u toku 40 časovne radne sedmice) edukator-rehabilitatora, logopeda i psihologa u sastavu Mobilnog stручnog tima za pružanje podrške inkluzivnom obrazovanju.	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo	April/Maj 2022. godine
8.	Kapacitirati stručne službe predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih zaposljavanjem psihologa i socijalnih radnika.	Kako bi predškolske ustanove mogle pružiti neophodnu stručnu podršku svim učenicima kojima je potrebna (učenici sa neprihvatljivim oblicima ponašanja, realizacija preventivnih aktivnosti i programa, pružanje podrške nastavnicima i roditeljima) kao i podršku djeci/učenicima sa	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo	Maj 2022. godine



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
 Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
 Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: [влада@vlada.ks.gov.ba](mailto:vлада@vlada.ks.gov.ba)

			saradnika.	mjesci + regres 550 ukupno za godinu dana 467.888 KM <u>1 pedagog</u> mjesечно 2413 KM x 12 mjeseci + 550 regres ukupno za godinu dana 29.243 KM
		teškoćama potrebno je: <i>JU „Djeca Sarajeva“ – 3 psihologa, 1 socijalni radnik, 1 pedagog – na neodređeno radno vrijeme.</i> <i>Osnovne škole - 30 psihologa i 10 socijalnih radnika – na neodređeno radno vrijeme</i> <i>Srednje škole – 10 psihologa i 5 socijalnih radnika – na neodređeno radno vrijeme</i>	Stručne službe kapacitirane sa 43 psihologa, 16 socijalnih radnika i 1 pedagogom	
9.	U skladu sa Zaključkom Skupštine Kantona Sarajevo povećati broj angažiranih asistenata u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama u cilju poboljšanja uvjeta u radu sa djecom/učenicima sa teškoćama u redovnim odgojno-obrazovnim ustanovama.	Profesija asistenta u odjeljenju se prepoznaje kao značajna stručna, pomažuća profesija u radu sa djecom sa teškoćama. Angažman asistenata izvršiti u skladu sa zakonom, propisanom procedurom i Posebnim Programom Vlade Kantona Sarajevo jer je pitanje angažovanja navedenog stručnog kadra od posebnog interesa za Kanton Sarajevo. Naime kako bi se osigurao kontinuitet u radu sa djecom sa teškoćama i kako bi se na vrijeme osigurala podrška djeci sa teškoćama potrebno je na vrijeme JU „Djeca Sarajeva“, osnovnim i srednjim školama dostaviti saglasnost: <i>JU „Djeca Sarajeva“ – dostaviti</i>	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo	Maj 2022. godine- dostavljenje saglasnosti Septembar 2022. godine asistenti angažovani za pružanje podrške djeci sa teškoćama. Osnovne škole angažovale 130 asistena u odjeljenju za pružanje podrške učenicima sa teškoćama.
				Zaposljavanje/angažman asistena u odjeljenju/grupi je od posebnog interesa za Kanton Sarajevo jer se osigurava značajna podrška djeci/učenicima sa teškoćama. Djeca/učenici sa teškoćama moraju imati jednaka prava i društvo mora osigurati jednake uvjete za svu djecu u skladu sa njihovim mogućnostima. Od posebnog intresa za djecu s teškoćama i njihove porodice, a time i za Kanton Sarajevo je da imaju



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vлада@vlada.ks.gov.ba

			osigurana podršku asistenata sa iskustvom, koji već rade sa djecom s teškoćama, koji su prošli određeni broj ekspertiz i finansiralo Ministarstvo i učenici sa teškoćama uz njihovu podršku pokazuju značajan napredak. Značajno je asistentima koji već rade sa djecom s teškoćama dozvoliti prednost prilikom zapošljavanje jer je njihov angažman od posebnog interesa za Kanton Sarajevo.	
	<p>saglasnost za angažovanje 10 asistenata za neodređeno radno vrijeme i 5 asistenata na određeno u skladu sa Kolektivnim ugovorom</p> <p><i>Osnovnim školama - dostaviti saglasnost za prijem 50 asistenata u odjeljenju na neodređeno radno vrijeme u školama sa najvećim brojem učenika sa teškoćama i saglasnost školama za angažman 130 asistenata u odjeljenju na određeno radno vrijeme u skladu sa Kolektivnim ugovorom.</i></p> <p><i>Srednjim školama dostaviti saglasnost za angažman 15 asistenata na određeno radno vrijeme u skladu sa kolektivnim ugovorom.</i></p> <p><i>Odobriti školama dodatni broj asistenata u skladu sa potpisanim Programom sufinansiranja stručnog kadra za rad sa djecom sa teškoćama</i></p>			
10.	<p>U skladu sa Zaključkom Skupštine Kantona Sarajevo dodatno angažovati stručni kadar za rad u Mobilnom stručnom timu Kantona Sarajevo u cilju kvalitetnijeg pružanja</p>	<p>Trenutno Mobilni stručni tim Kantona Sarajevo ima 18 podtimova koji pružaju podršku preškolskim (privatnim i javnim), osnovnim i srednjim školama. U cilju poboljšanja uvjeta za rad članova Mobilnog tima i kontinuirane i češće</p>	<p>Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo</p> <p>Maj 2022. godine- dostavljenje saglasnosti Septembar 2022. godine članovi Mobilnog</p> <p>Angažovano 26 logopeda, 26 edukator-rehabilitatora i 26 psihologa. Formiran Mobilni stručni tim za pružanje</p>	<p>Zapošljavanje/članova Mobilnog stručnog tima za pružanje podrške djeci sa teško je od posebnog interesa za Kanton Sarajevo jer se osigurava značajna</p> <p>78 članova Mobilnog tima (26 edukator- rehabilitatora, 26 logopeda i 26 psihologa) mjesечно 188.214 KM x 12</p>



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: [vlada@vlada.ks.gov.ba](mailto:vлада@vlada.ks.gov.ba)

stručne podrške djeci s teškoćama.	<p>podrške djeci s teškoćama potrebno je Javnoj ustanovi Djeca Sarajeva" dostaviti saglasnost za angažman 3 logopeda, 3 psihologa i 3 edukator-rehabilitatora i na taj način bi 9 profesionalaca pružalo podršku isključivo djeci sa teškoćama u privatnim i javnim predškolskim ustanovama. Uvažavajući najbolji interes djece s teškoćama kao i značaj ranog rasta i razvoja za navedeni stručni kader dostaviti saglasnost za prijem na neodređeno radno vrijeme.</p> <p>Osnovnim školama dostaviti saglasnost za angažovanje 20 logopeda, 20 edukator-rehabilitatora i 20 psihologa za rad u Mobilnom stručnom timu za pružanje podrške inkluzivnom obrazovanju. Dostaviti saglasnost za prijem stručnog kadra na neodređeno radno vrijeme.</p> <p>Srednjim školama dostaviti saglasnost za 3 logopeda, 3 edukator-rehabilitatora i 3 psihologa za rad u Mobilnom stručnom timu za pružanje podrške na neodređeno radno vrijeme.</p> <p>Angažman članova Mobilnog tima izvršiti u skladu zakonom, propisanom procedurom i Posebnim Programom Vlade</p> <p>stručnog tima angažovani za pružanje podrške djeci/učenicima a sa teškoćama.</p> <p>20 podtimova nadležna za osnovne škole</p> <p>3 podtimova nadležna za srednje škole</p>	<p>podrške inkluzivnom obrazovanju koji čine: 3 podtima nadležna za predškolske ustanove</p> <p>20 podtimova nadležna za osnovne škole</p> <p>3 podtimova nadležna za srednje škole</p>	<p>podrška djeci/učenicima sa teškoćama. Djeca/učenici sa teškoćama moraju imati jednaka prava i društvo mora osigurati jednake uvjete za svu djecu u skladu sa njihovim mogućnostima. Od posebnog intresa za djecu s teškoćama i njihove porodice, a time i za Kanton Sarajevo je da imaju osiguranu podršku logopeda, edukator-rehabilitatora i psihologa sa iskustvom, koji već rade sa djecom s teškoćama, koji su prošli određeni broj edukacija koje je finansiralo Ministarstvo i učenici sa teškoćama uz njihovu podršku pokazuju znacajan napredak. Neophodno je da se članovima MST koji već rade sa djecom s teškoćama dozvoli prednost prilikom zapošljavanje jer je njihov angažman</p>
------------------------------------	---	---	--



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
 Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
 Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vla@vlada.ks.gov.ba

	Kanton Sarajevo jer je pitanje angažovanja navedenog stručnog kadra od posebnog interesa za Kanton Sarajevo.			od posebnog interesa za KS.
11.	Koordinirati aktivnosti uspostave sistema ranog rasta i razvoja u Kantoru Sarajevo	Zajednički/interresorno uspostaviti sistem rane identifikacije i intervencije u Kantonu Sarajevo. Sve aktivnosti koordinira Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo.	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljene i izbjeglice Kantona Sarajevo-Porodično savjetovalište	Juni 2022. Uspostavljen sistemski pristup i podrška djeci s teškoćama i njihovim porodicama
12.	U skladu sa Zaključkom Skupštine Kantona Sarajevo donijeti prijedlog mjera za rationalnije korištenje materijalnih i prostornih resursa pet centara u kojima se odgajaju i obrazuju dijeca sa teškoćama	Pet centara raspolaže sa velikim prostornim kapacitetima, a godišnje Ministarstvo odvaja 10 miliona za rad centara u kojima se odgajaju 422 učenika sa teškoćama i ima 270 radnika.	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo	Septembar 2022. Realizirane mjeru za rationalnije korištenje materijalnih i prostornih kapaciteta pet centara



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vjeta@vlada.ks.gov.ba

13.	Kontinuirano interresorno praćenje aktivnosti	Neophodno je da imenovani predstavnici i interesore Radne grupe kontinuirano prate proces uspostave sistema rane intervencije i prate realizaciju aktivnosti planirane u ovom dokumentu.	Resorna ministarska koja su učestvovala u izradi dokumenta	U toku 2022.	Nisu potrebna dodatne finansijska sredstva
14.	Pripremjen program obuke nastavnika, asistenta i članova Mobilnog stručnog tima za školsku 2022/2023. godinu	Za rad sa djecom s teškoćama neophodno je kontinuirano stručno usavršavanje nastavnika, asistenta i članova Mobilnog stručnog tima. Neophodno je program pripremiti do juna, a u avgustu i septembru realizirati edukacije	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo	Juni/Septembar 2022. godine	Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva
15.	Uspostava saradnje sa međunarodnim i nevladnim organizacijama koje mogu doprinjeti realizaciji aktivnosti.	Iskoristiti primjere dobre prakse nevladinih organizacija i različite oblike podrške međunarodnih i nevladinih organizacija	Sva resorna Ministarstva	Kontinuirano	Osigurana sredstva donatora i kroz Budžet KS, javne pozive
16.	Uključiti privredne subjekte u aktivnosti realizacije praktične nastave i aktivnosti volontiranja.	Aktivnije uključivanje poslodavaca u proces neposredne pripreme studenata s invaliditetom za tržište rada kroz kvalitetne programe stručne prakse i volontiranja studenata kao i aktivnije samopredstavljanje kao potencijalnih poslodavaca s ciljem osiguranja kvalitetnijeg tranzicijskog procesa od	Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlađe Kantona Sarajevo	8 mjeseci	Kreirana baza poslodavaca kod kojih se realizira stručna praksa. Potpisani ugovori sa poslodavcima o realizaciji stručne prakse. Revidirani



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
 Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
 Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vлада@vlada.ks.gov.ba

17.	Unaprijediti kvalitet života i studiranja studentata s invaliditetom.	Kreiranje i realizacija programa iz oblasti zapošljavanja, obrazovanja, zdravstva, slobodnog vremena s ciljem unapredjenja kvalitete života i iskustva studiranja studentata s invaliditetom.	Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo	8 mjeseci
18.	Osiguranje podrške za studente s invaliditetom kroz assistenciju.	Jedan od načina osiguranja kvalitetnog obrazovanja za sve, pa tako i osobe s invaliditetom, jeste assistencija tokom nastavnih i ispitnih aktivnosti. To se može	Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo	8 mjeseci



Adresa: Reisa Džemalhdina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
 Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
 Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

		nauku, visoko obrazovanje i mlade	Angažirani asistenti.	nauku, visoko obrazovanje i mlade
19.	Izvršiti analizu stanja arhitektonске и информацијско комуникацијске приступаčности организационih Jedinica i napraviti plan faznog uklanjanja arhitektonских и информацијско комуникацијских барijera	Organizacione jedinice univerziteta, kao i svи drugi objekti, moraju biti pristupačne. Informacije koje su namijenje studentima moraju također biti napisane u formatima koji su razumljivi za studente s invaliditetom, kao što je naprimjer Brajevo pismo za osobe koje su slijepe ili ETR za studente s intelektualnim teškoćama.	Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo	Pripremjen izvještaj o analizi stanja i potreba pristupačnosti prostora i sadržaja organizacionih jedinica Kreiran Plan uklanjanja arhitektonskih i informacijsko-komunikacijskih barijera na organizacionim jedinicama
20.	Povećati broj ECTS bodova i nastavne predmete iz oblasti inkluzivnog odgoja i obrazovanja na nastavničkim fakultetima/akademijama /smjerovima u Kantonu Sarajevo	Izmjena nastavnih planova i programa na organizacionim jedinicama/smjerovima UNSA	Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo Ministarstvo za odgoj i obrazovanje	20.000 KM Osigurano u Budžetu KS za 2022. godinu (Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade) sredstva će se preusmjeriti Ministarstvu za odgoj i obrazovanje



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
 Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
 Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: [vlада@vlada.ks.gov.ba](mailto:vлада@vlada.ks.gov.ba)

21.	Organizirati praksu u odgojno-obrazovnim ustanovama za studente nastavničkih fakulteta	Izmjena nastavnog kurikuluma na nastavničkim fakultetima Univerziteta u Sarajevu te je potrebno da se porpišu protokoli o saradnji nastavničkih fakulteta i odgojno-obrazovnih ustanova	Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlađe Kantona Sarajevo Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo	1 godina	Izmjenjen nastavni kurikulum i potpisani protokol	Nisu potrebna finansijska sredstva
22.	Kreirati i implementirati program obrazovanja asistenta u odjeljenju/grupi u Kantonu Sarajevo	Podrška djeci, nastavnicima, roditeljima i drugim uključenim akterima je neophodna u procesu ostvarivanja kvalitetnog odgoja i obrazovanja. Jedan od načina osiguranja podrške je postojanje asistena u nastavi i MST što je praksa u odgojno-obrazovim ustanovama KS. Kreiranje i realizacija Programa bi osigurala unapredređenje postojećih i razvijanje novih kompetencija zaposlenih na mjestu asistenta kako da kompetentno odgovore na potrebe djece.	Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlađe Kantona Sarajevo Ured za podršku studentima UNSA Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo	3 mjeseci	Formirana Radna grupa. Kreiran program obrazovanja. Kreiranje baze asistena koji su završili obuku.	70.000 KM Osigurano u Budžetu KS za 2022. godinu (Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlađe) sredstva će se preusmjeriti Ministarstvu za odgoj i obrazovanje KS.
23.	Urediti okoliš unutar i oko 14 odgojno-obrazovnih ustanova i drugih javnih ustanova	Potrebitno izvršiti procjenu i stanje ustanova u i oko kojih je moguće i potrebno urediti prostor. Aktivnosti koje bi se mogle uraditi da bi se okoliš uredio su: sadnja novih stabala, zatravljivanje površine, uređenje grmova, sadnja i uređenje cvijeća i biljaka koje su korisne za okoliš	Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo	Decembar 2022. godine	Uređen prostor u i oko 14 odgojno-obrazovnih ustanova i drugih javnih ustanova u Kantonu Sarajevo	100.000 KM osigurano u Budžetu za 2022. godinu



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
 Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
 Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: [vlада@vlada.ks.gov.ba](mailto:vлада@vlada.ks.gov.ba)

	i čist zrak. Nakon procjene postojećeg stanja donjet će se odluka šta je potrebno i moguće od aktivnosti uraditi i ispuniti.			
24.	Iskoristiti postojeće i kontinuirano jačati kapacitete za prevoz učenika sa teškoćama	Uključiti postojeće kapacitete, te kontinuirano jačati kapacitete voznih jedinica prilagođenih osobama sa poteškoćama u razvoju (niskopodna vozila sa zvučnom i vizuelnom najavom). Postepeno rekonstruisati postojeća stajališta za nesmetan ulazak osoba u invalidskim kolicima (prilagođavanje visine perona) i ugrađivanje taktilnih ploča za lakše kretanje slijepih i slabovidnih lica. Realizacija navedenih aktivnosti bi u koničnosti znaciila organizaciju jedinstvenog servisa prevoza za učenike s teškoćama u ravoju u KS.	Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo	U toku 2022.godine/koti nuirano
25.	Tehnička podrška u cilju povećanja sigurnosti djece i lakošeg korištenja saobraćajne signalizacije.	Postavljanje zvučne signalizacije i taktilnih ploča na raskrsnicama, te na pješackim prijelazima redovno postavljanje žutih trepcućih svjetala radi upozorenja vozača o nailasku pješaka. Krajem godine počinje realizacija projekta Adaptativnog upravljanja saobraćajem (zvučna signalizacija, invervalni plan za vozila i pješake, video nadzor). Nastavak saradnje sa	Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo	U toku 2022. godine i kontinuirano



26.	upravitejima javnih puteva, Vijećem roditelja i Vijećem mladih Kantona Sarajevo u cilju sigurnosti saobraćaja i djece u saobraćaju (postavljanje saobraćajne signalizacije, znakova, smirivanja saobraćaja, ograda i sl.).	Na sva finansijska sredstva definisana u Budžetu za sport Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo mogu aplicirati sportisti sa teškoćama iz sporta ili organizacijom sportske priredbe putem Javnog poziva, dostavljanjem neophodne dokumentacije. Isto tako, se mogu prijaviti udruženja i za oblast kulture.	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo	2022. godina	Dodijeljena finansijska sredstva udruženjima koji se bave pitanjem sporta i kulture osoba sa invaliditetom
27.	Podrška udruženjima i projektima iz oblasti kulture i sporta osobama sa potешкоćama, kao ravnopravnim akterima društvenog života, sa ciljem podizanja kvaliteta života, razvijanja sportskog duha, osjećaja samopouzdanja i dostizanja punе integracije u društву.	Ministarstvo će iznijeti zahtjeve prema Udrženju poslodavaca, te izložiti aktivnosti koje su planirane za pružanje podrške i mogućnost volontiranja i pružanja podrške pri zapošljavanju osobama sa invaliditetom, nakon završenog formalnog obrazovanja;	Ministarstvo privrede Kanton a Sarajevo	Septembar 2022. godine	Sa Udrženjem poslodavaca pripremljen Program kroz koji će se i putem kojeg će se realizirati mogućnost zapošljavanja i volontiranja osoba sa invaliditetom nakon



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
 Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
 Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: [vlада@vlada.ks.gov.ba](mailto:vлада@vlada.ks.gov.ba)

28.	Provesti kampanju za senzibiliziranje društva o mogućnostima i pravima osoba s invaliditetom	Sva resorna ministarstva i ustanove u njihovoj nadležnosti trebaju osmisiliti i realizirati kampanje u cilju senzibiliziranja društvene zajednice za pitanja jednakosti, zabrane diskriminacije, razumijevanja i uvažavanja osoba sa invaliditetom	Sva resorna ministarstva	2022. godina i kontinuirano



Dostaviti:

1. Predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo,
2. Zamjenici predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (3x),
3. Premjer Kantona Sarajevo,
4. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo,
5. Ministarstva Kantona Sarajevo (11x),
6. Evidencija,
7. Arhiva.



Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vлада@vlada.ks.gov.ba